

ONTWIKKELINGSPLAN LANDSCHAPPELIJKE ELEMENTEN

Gemeente Someren

Project 6: Beekdal Sterkselse Aa

Datum: 9 november 2001
Project: 119-4
Status: Definitief
Opdrachtgever: Gemeente Someren

VOORWOORD

Door het college van Burgemeester & Wethouders van de Gemeente Someren is opdracht verstrekt aan Ingenieursbureau Van Nierop voor het opstellen van een ontwikkelingsplan van landschappelijke elementen.

Het Ontwikkelingsplan landschappelijke elementen stimuleert de inpassing van nieuwe elementen in het landschap. Het plan bouwt hiermee voort op de visie en de acties die in het landschapsbeleidsplan (Heidemij, 1997) worden genoemd. Inmiddels is de visie echter aan herziening toe op basis van nieuwe ontwikkelingen. Te denken valt hierbij aan de Reconstructie, de gebiedsvisies, natuurdoelenkaart en het Streekplan. Deze nieuwe ontwikkelingen zijn in het ontwikkelingsplan meegenomen en beschreven. Het rapport is zodanig ingedeeld dat het bestaat uit een hoofddocument waarin het beleid beschreven wordt en een 10-tal projectdocumenten waarin de acties worden uitgewerkt.

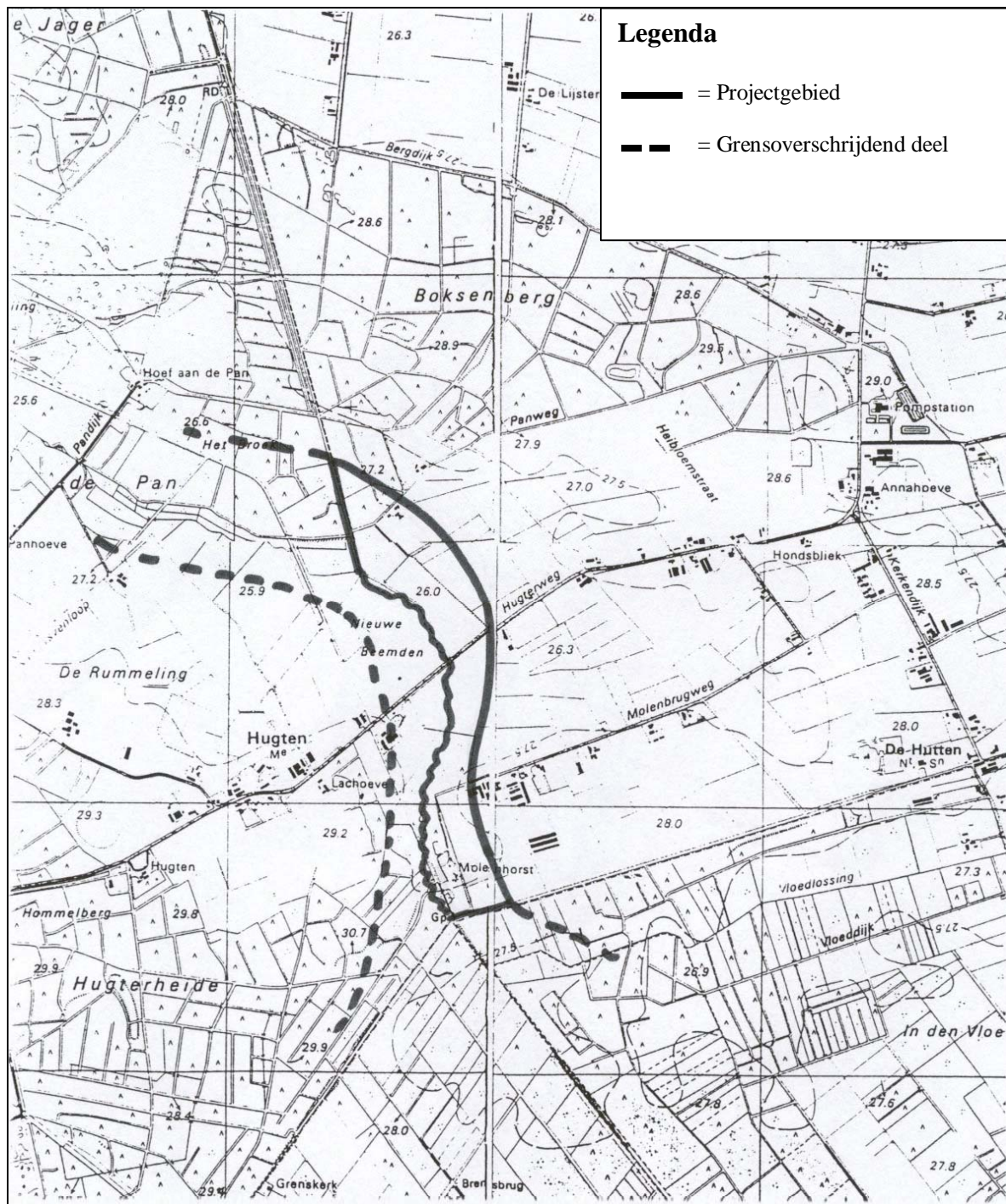
Gelijktijdig met dit plan werd door bureau van Nierop het “Beheerplan Landschappelijke Elementen” opgesteld. Dit plan behandelt het reguliere beheer van landschappelijke elementen (bermen, sloten, zandwegen, singels, houtwallen en lanen).

Voor dit project werd een begeleidingsgroep opgesteld, bestaande uit: J. Truijen en M. van der Els. Het rapport werd opgesteld door dhr. L. van Nierop en C. Zoon. Ingenieursbureau Van Nierop is een ieder die heeft bijgedragen aan het tot stand komen van dit rapport dankbaar voor de medewerking.

Eersel, 9 november 2001

Bureau van Nierop
B. Rythoviusdreef 6a
5561 TD Riethoven
e-mail: info@bureauvannierop.nl
Website: www.bureauvannierop.nl
Telefoon: 0497-535400

PROJECT 6 BEEKDAL STERKSELSE AA

Figuur 1 Project 6, Beekdal Sterkselse Aa

Begrenzing

De westelijke grens wordt gevormd door de gemeentegrens met Cranendonk, die deels op de beek ligt en laat zien dat de beek vroeger meanderde. De zuidgrens is de grens met Nederweert en de oostgrens de steilrand naar hogere gronden.

HUIDIGE SITUATIE

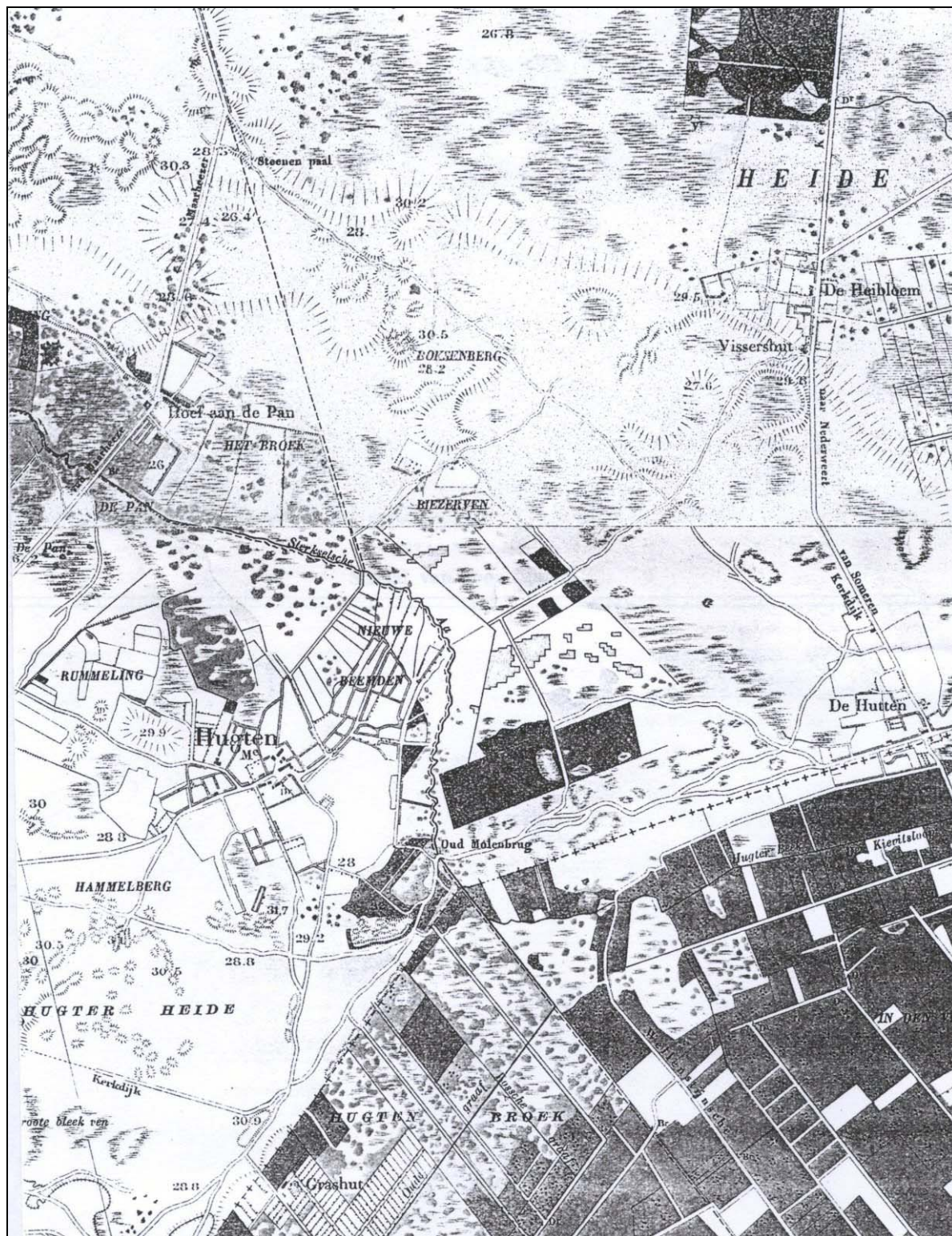
Huidige natuurwaarde en landschapswaarde

De oude Sterkselse Aa vormt de gemeentegrens in het uiterste zuidwesten van de gemeente, ten zuiden van de Boksenberg. Deze beek ontsprong in de natte broekbossen op de grens van Nederweert en Weert. De beek zelf is nu deels verlegd en deels vervangen door perceelssloten buiten het oude dalletje. Bij de Molenhorst ligt aan beide zijden van de grens een waardevol bos in het dalletje, waarin natuurwaarden behouden zijn. Hier heeft zeer lang geleden waarschijnlijk een watermolen gestaan op 150 m noordelijk van het Vier-gemeenten-punt (vroeger Oude Molenbrug geheten). Stroomopwaarts lagen de broekgebieden van Weert en Nederweert, die altijd water leverden en waarin rond 1900 nog geen beekstructuur te ontdekken viel, omdat hier water vastgehouden werd. Stroomafwaarts begon de beek te meanderen, wat duidt op het regelmatig stromend water na een molen. De watermolen bestond in 1900 al niet meer.

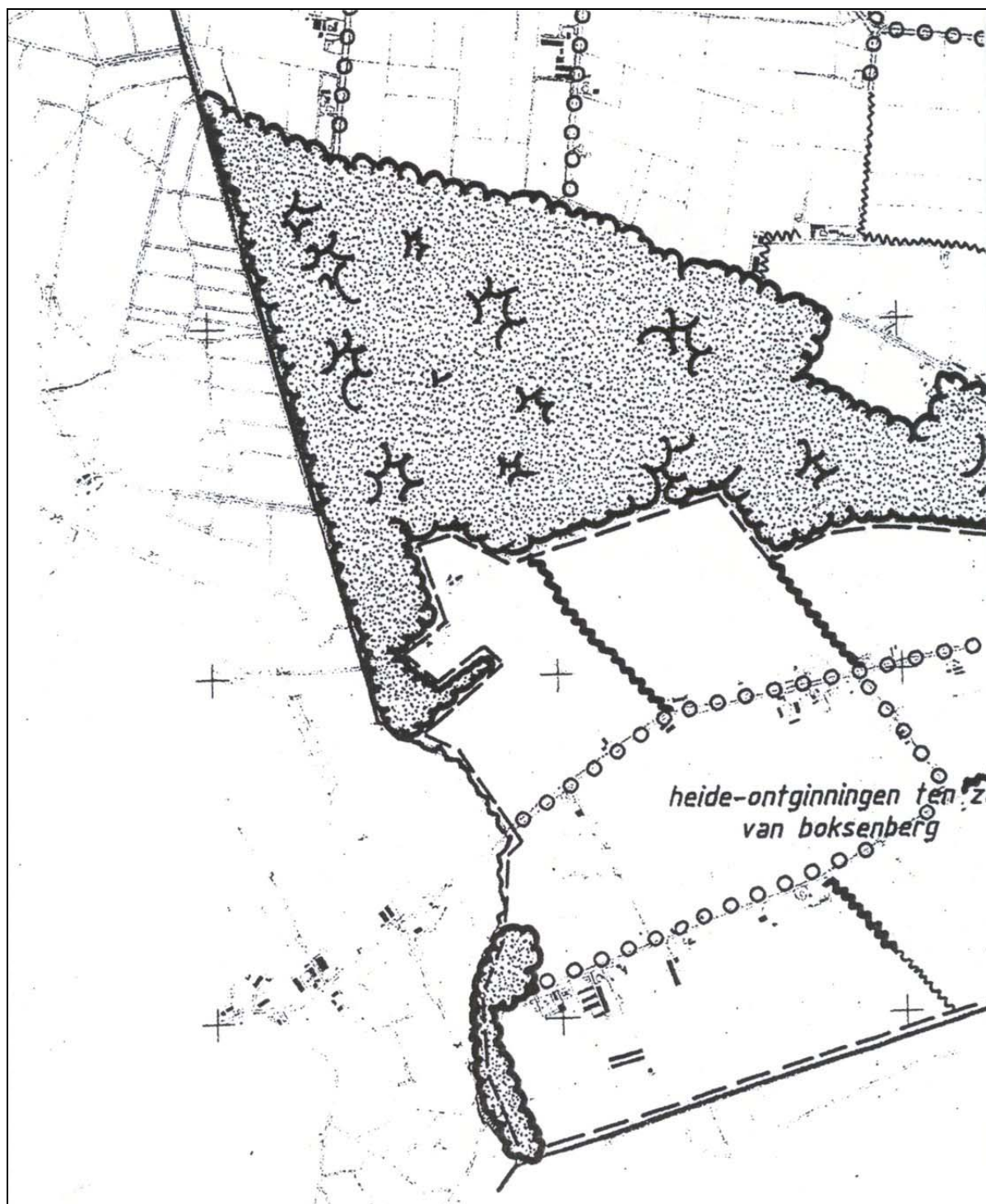
Vanaf Molenhorst ligt het beekdal lager dan de omgeving, waarbij de perceelsstructuur soms de natuurlijke structuur doorbreekt. Zo ligt de beekdalrand midden in het perceel op de hoek Molenbrugweg en Molenhorst en niet precies langs de buitenrand daarvan. Tot aan de Boksenberg liggen grote moderne landbouwpercelen en is alleen een kleine sloot overgebleven. Het beekdal is daar alleen te herkennen aan de lagere ligging. Van de Boksenberg maakt een nat bosperceel deel uit van het beekdal, evenals een kleinschalig vochtig landbouwperceel ernaast.

Reeds geplande ontwikkelingen (overheidsbeleid, gemeentebestuur)

De moderne landbouwpercelen zijn aangewezen als natuurontwikkelingsgebied, met het doel een beekdal met moeras en struweel te ontwikkelen. De dalbossen bij Molenhorst zijn aangeduid als natuurbos. In het landschapsbeleidsplan wordt het dalletje niet genoemd. In het bestemmingsplan wordt echter het bos bij Molenhorst en het bos bij de Boksenberg als bestaande Groene Structuur (natuur) gezien. Het natuurontwikkelingsgebied wordt voorbereid door de aanduiding “zoekgebied nieuwe natuur”, terwijl op het oude beektracé een ecologische verbinding voorzien wordt. Het natte bosperceel en kleinschalig landbouwperceel aan de Boksenberg is echter opgenomen in een groot “recreatief ontwikkelingsgebied” rondom de Boksenberg. Deze percelen maken eveneens deel uit van een stiltegebied. Vanaf de bossen bij Molenhorst naar het noorden maakt het gehele beekdal deel uit van een grondwaterbeschermingsgebied rondom de drinkwaterwinning bij de Boksenberg.

Figur 2 Situatie 1890

Figuur 3 Landschapsbeleidsplan

Huidige bestemmingen

De bospercelen bij Molenhorst en Boksenberg hebben de bestemming natuurgebied ten behoeve van amfibieën, planten, vlinders en hydrologie. Het tussenliggende gebied heeft de bestemming agrarisch met abiotische waarden (hydrologie en aardkunde). Het kleinschalig landbouwperceel bij de Boksenberg heeft agrarische bestemming, evenals de tuin van de Molenhorst en het perceel op de hoek van de Molenbrugweg en de Molenhorst.

ONTWIKKELINGSVISIE

Gewenste ontwikkeling vanuit het Landschapsbeleidsplan en recent onderzoek

Het natte bos en het vochtige perceel aan de Boksenberg zijn niet geschikt en ook niet gewenst om recreatief te ontwikkelen. Hier is alleen ontwikkeling van landschapswaarden (gaaf oorspronkelijk beekdal) en natuurwaarden (beekdalnatuur) op zijn plaats. Daarmee krijgt dit gebied weer een duidelijk gezicht, wat aantrekkelijk is voor naastgelegen te ontwikkelen extensieve recreatie. Toename van de bebouwing op de rand van het beekdal is niet gewenst (het is maar klein). De laatste boerderij aan de Molenbrugweg ligt al op de dalrand, zodat daar uitbreiding naar het westen ongewenst is. De bebouwing en tuin bij Molenhorst dienen niet in het dal uit te breiden, behalve misschien bij opnieuw opbouwen van een watermolen aan de beek bij Oud Molenbrug. In het tussengebied is het gewenst om de beekdalrand beter zichtbaar te maken, eventueel door beplanting.

Gewenste bestemmingen

Naast de bestaande bestemmingen die voldoende basisbescherming bieden voor de gewenste ontwikkelingen, is het gewenst om drie terreinen een betere bescherming te geven. Dat zijn voor het perceel naast het natte bos bij de Boksenberg en het perceel op de hoek van Molenbrugweg en Molenhorst agrarisch met landschappelijke waarden (aardkundig) en voor het erf van de Molenhorst agrarisch met landschappelijke waarden (aardkundig en cultuurhistorisch).

REALISATIE

Mogelijkheden voor subsidie

In het beekdal zijn subsidies mogelijk voor natuurgericht bosbeheer in het kader van Programma Beheer voor de natte bossen. Voor de agrarisch gronden in het dalletje zijn inrichtingssubsidies of aankoopsubsidies mogelijk (natuurontwikkeling).

Ontwikkeling van het cultuurhistorisch waardevolle Molenhorstterrein kan mogelijk gesubsidieerd worden in het kader van het landschapsbeleidsplan.

In dat kader is misschien ook ontwikkeling van het landschap aan de Boksenberg en op het eind van de Molenbrugweg mogelijk.

Acties voor de gemeente

- 6.1 Versterken status molenomgeving.
- 6.2 Versterken status perceel aan de Panweg
- 6.3 Beperken bebouwing van beekdalrand.
- 6.4 Stimuleren van aanleg landschappelijke beplanting op de beekdalrand.

Actie 6.1. Versterken status molenomgeving

Een aantal percelen en de oude kavelgrens van het beekdal met deels een steilrand, zijn onvoldoende beschermd in het bestemmingsplan. Waarschijnlijk zijn zij onvoldoende onderzocht.

Zo verdient het oude molenterrein de aanduiding cultuurhistorisch waardevol. Dit maakt duidelijk dat (nieuwe) bebouwing op dit particuliere erf zoveel mogelijk zou moeten passen binnen het idee van de voormalige watermolen, die er gestaan heeft. Het staat echter ook toe dat gebruiksfuncties ontwikkeld worden die passen in het concept van “de watermolen” (historisch, hydrologisch), onder andere particuliere initiatieven in de recreatieve sfeer. Het zou een kenmerkend punt kunnen worden in een netwerk van lokale wandelroutes in de 4 gemeentes. Ook geeft het aan dat er mogelijk historische resten in de bodem aanwezig zijn.

Het landbouwperceel aan de Molenhorst ligt met een vreemde rechte hoek over de beekdalrand bij de molen, als gevolg van een oude eigendomsgrens (zie figuur 2). In het microreliëf van dit perceel is de beekdalvorm nog herkenbaar. De aanduiding aardkundig waardevol in het bestemmingsplan zou op zijn plaats zijn. Daardoor wordt aangegeven dat egalisaties of diepe bewerkingen minder gewenst zijn. Ook maakt dat het mogelijk dat er gericht landschapselementen aangelegd worden, of dat het perceel toegevoegd kan worden aan de GHS landbouw.

Voor beide percelen dient het signaal afgegeven te worden, dat de aangegeven status van AHS landbouw voor alleen deze percelen temidden van een geheel gebied van GHS in het Koepelplan Reconstructie niet gepast is. AHS landschap of GHS landbouw zou voor deze percelen de beste status zijn. Hier liggen kansen om natuur, oude historie en landschap van de oorsprong van de Sterkselse Aa samen op een kleine plek zichtbaar te maken. Zoiets heeft zeer hoge recreatieve waarde en staat momenteel erg in de belangstelling. Hiervoor is overleg en inbreng nodig in de gebiedscommissie van de Reconstructie en in de toekomst aanpassing van het bestemmingsplan.

Actie 6.2. Versterken status perceel Panweg

Het perceel aan de noordzijde van het dal, aan de Panweg, heeft hoge natuurlijke en landschappelijke waarde, die in het bestemmingsplan niet onderkend is. Er is een zeer gave oude zeer kleinschalige strokenverkaveling, het is vochtig, en zeer extensief gebruikt. Het heeft nauwelijks landbouwkundige waarde, zoals het nu is.

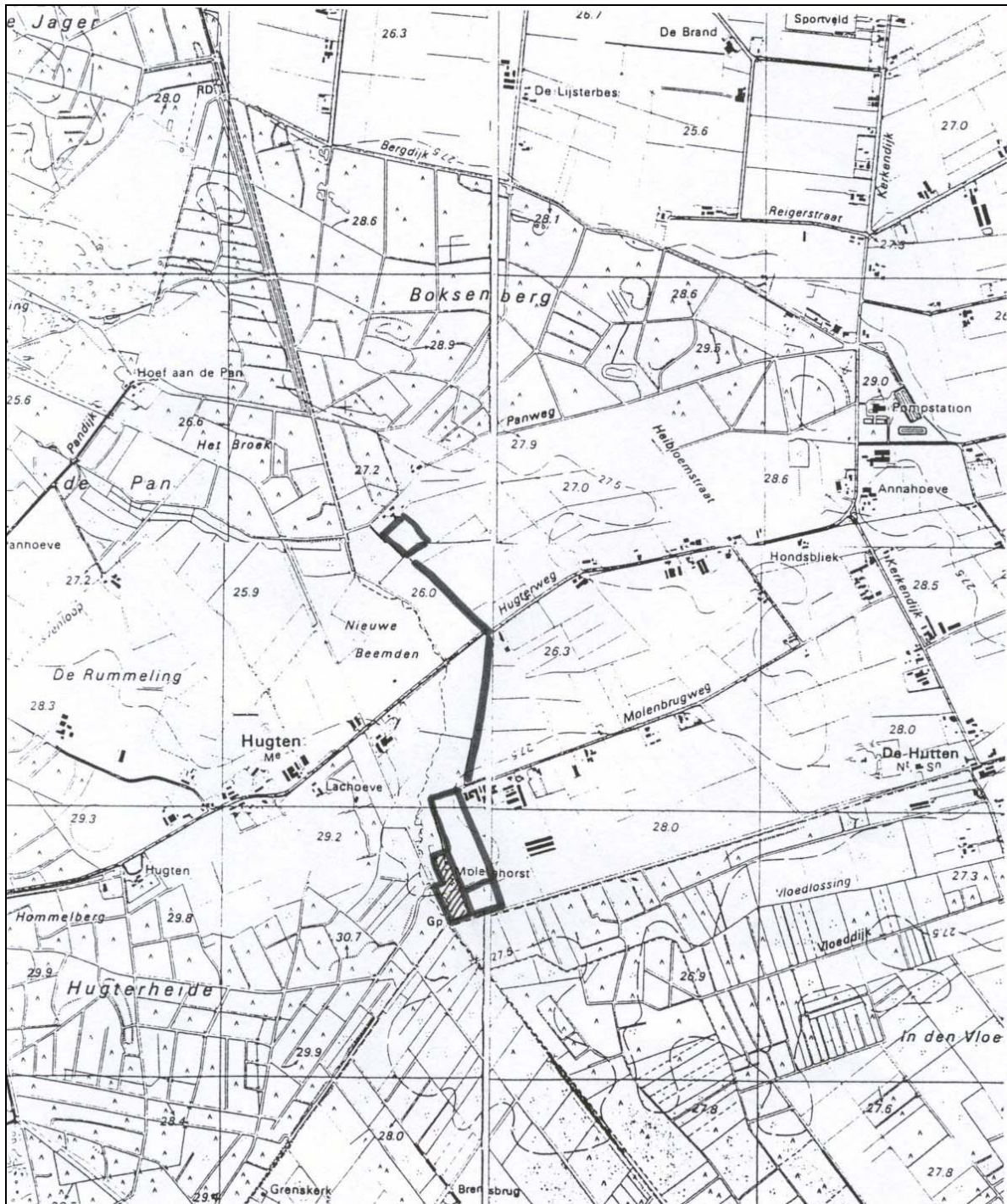
De aanduiding cultuurhistorisch, aardkundig en natuurwetenschappelijk waardevol is hier op zijn plaats. Voorkomen moet worden dat de waarden verdwijnen. Dit perceel vormt de aanzet voor een goed landschappelijke invulling van het beekdal van de Sterkselse Aa.

In het Koepelplan Reconstructie heeft het perceel terecht de status GHS landbouw gekregen. Daardoor mag ook verwacht worden dat er middelen voor behoud en herstel beschikbaar komen.

Actie 6.3. Beperken bebouwing beekdalrand

Voorkomen moet worden dat de dalrand onherkenbaar wordt door bebouwing.

Uitbreidingen van bestaande bebouwing zou met zorg moeten gebeuren, bijvoorbeeld niet over de dalrand heen aan de Molenbrugweg of Molenhorst.

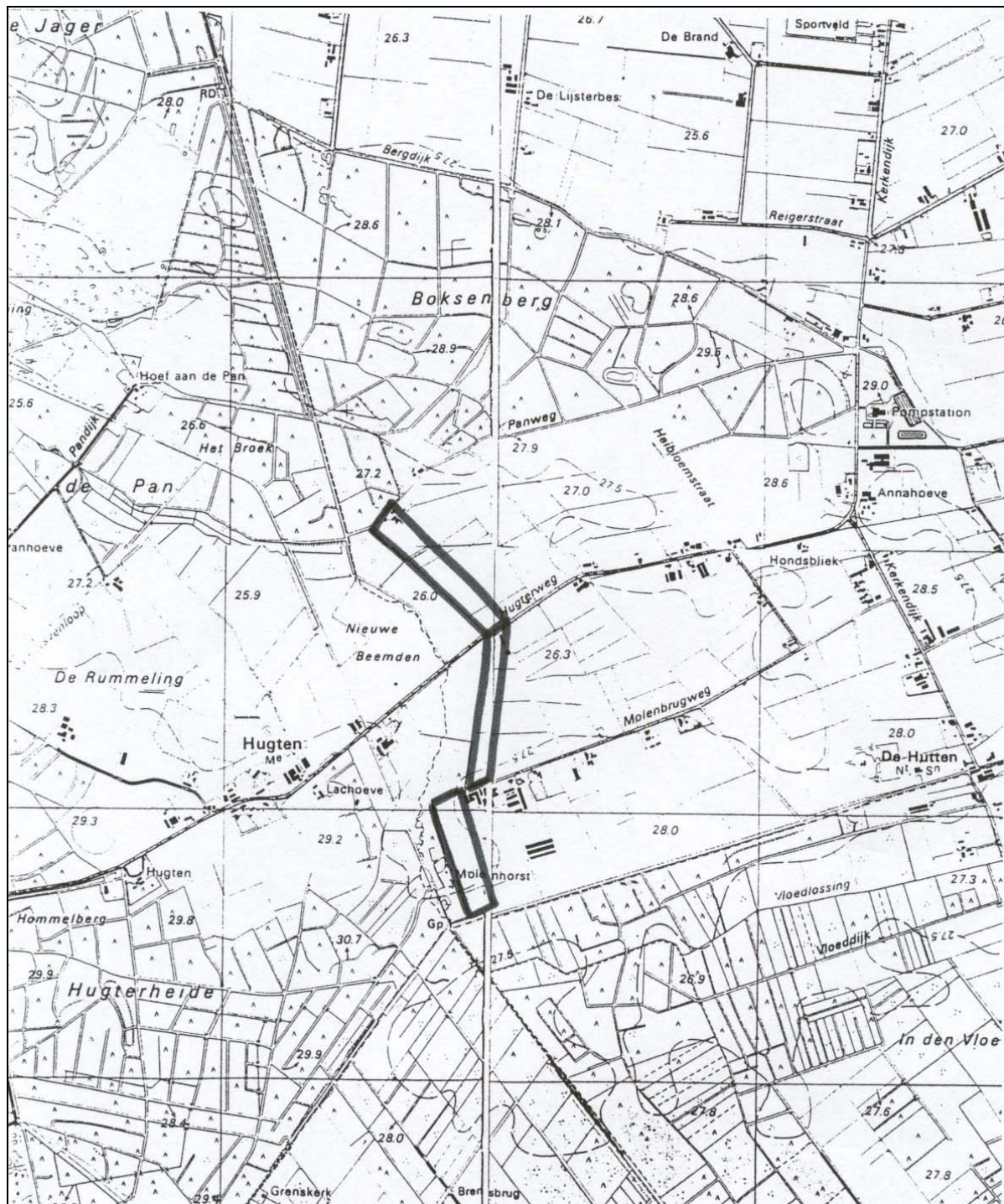
Figuur 4 Actie 6.1- 6.2

Actie 6.4 Stimuleren beplanting op beekdalrand

De beekdalrand is hier niet bijzonder sterk. Om deze rand te verduidelijken en te behouden is beplanting het beste middel. De beplanting kan variëren van een smalle kavelgrensbeplanting tot een strook met bosjes. Daarmee wordt ook de bosnatuur van het Hugterbroek en de Boksenberg met elkaar verbonden (droge ecologische verbinding).

De Sterkselse Aa is aangeduid als beekdal met integrale beekdal ontwikkeling in de Reconstructie. Hierbij hoort ook beplanting van de dalrand. Dit kan middelen opleveren.

Het dal zelf is natuurontwikkelingsgebied en kan door DLG aangekocht worden ten behoeve van natuur. De gronden daarbuiten hebben voornamelijk een agrarische bestemming. In de Reconstructie heeft het hele gebied de aanduiding GHS landbouw gekregen, zodat verwacht mag worden dat er middelen beschikbaar komen. Stimuleren van particulieren om beplanting aan te leggen of het aanleggen van productiebos zijn mogelijkheden.

Figuur 5 Actie 6.3 - 6.4